

पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन आणि पर्यावरण व्यवस्थापन योजना अहवाल

स्वस्तिक मिनरल्स डोलोमाईट खाण @ ७.९० हेक्टर क्षेत्र

डोलोमाईट उत्पादनासाठी @ ५,००,००० टन प्रति वर्ष

(खाण पट्टा क्षेत्र ७.९० हेक्टर)

संदर्भ अटीची तारीख: ०९.०३.२०२६

प्रकल्प:

स्वस्तिक मिनरल्स डोलोमाईट खाण @ ७.९० हेक्टर

(तहसील-झरी जामनी, जिल्हा यवतमाळ)

खसरा क्र. ६९३/१/२, ६९३/२, ६९४/१, ६९४/२, ६९४/३

गाव: अडेगाव, तहसील: झरी जामनी, जिल्हा: यवतमाळ

प्रवर्तक:

मेसर्स स्वस्तिक मिनरल्स प्रायव्हेट लिमिटेड

पत्ता	नोंदणीकृत पत्ता
मु. हिंगणघाट, तालुका: हिंगणघाट जिल्हा: वर्धा (महाराष्ट्र)	G/१२, एनकेवाय टॉवर, प्लॉट ८, ९ अजनी चौक, वर्धा रोड नागपूर - ४४००१५

सल्लागार:

एन्व्हायरो टेक्नोकन्सल्ट प्रायव्हेट लिमिटेड

६८, महाकाली नगर २, मानेवाडा चौकाजवळ, नागपूर - ४४००२४

कार्यकारी सारांश

१. प्रस्तावना

भागीदार श्री. अलंकार गोपाळ गुंडावार यांच्या मेसर्स स्वस्तिक मिनरल्स डोलोमाईट खाणीकडे यवतमाळ जिल्ह्यातील झरी जामनी तहसीलच्या अडेगाव गावात खसरा क्र. ६९३/१/२, ६९३/२, ६९४/१, ६९४/२, ६९४/३ वर ७.९० हेक्टर क्षेत्राचा भागीदारी पट्टा आहे. हा महसूल जमिनीचा एक भाग आहे. खाण पट्टा वर्ष २०२५ मध्ये मंजूर करण्यात आला असून तो ३० वर्षांसाठी वैध आहे.

मेसर्स स्वस्तिक मिनरल्स डोलोमाईट खाणीकडे यवतमाळ जिल्ह्यातील झरी जामनी तहसीलच्या अडेगाव गावातील खसरा क्र. ६९३/१/२, ६९३/२, ६९४/१, ६९४/२, ६९४/३ अंतर्गत ७.९० हेक्टर क्षेत्रावर बिगर-कॅप्टिव्ह खाण पट्टा आहे. हा पट्टा पुढील ३० वर्षांसाठी प्रस्तावित आहे.

हा पट्टा खाजगी जमीन आहे. एकूण ७.९० हेक्टर जमीन खाण मालकाच्या ताब्यात आहे. खाण नवीन आहे आणि महाराष्ट्र शासनाच्या महसूल विभागाद्वारे २०१३ च्या नियमांनुसार खाण योजनेला मंजूरी देण्यात आली आहे.

खाण आराखडा प्रथम वर्ष २०२६ मध्ये मंजूर करण्यात आला होता, जो २०३०-२०३१ पर्यंत वैध होता. पूर्व पर्यावरण मंजूरीच्या आवश्यकतेमुळे खाणकाम सुरू करण्यात आले नव्हते.

प्रवर्तकाची ५,००,००० प्रति वर्ष टन (उच्चतम) दराने डोलोमाईटचे उत्पादन करण्याची इच्छा आहे आणि त्यानुसार खाण आराखडा तयार करून संचालक, भूविज्ञान आणि खाण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नागपूर यांच्याकडे सादर करण्यात आला आहे. ५,००,००० प्रति वर्ष टन (सरासरी) डोलोमाईटच्या प्रस्तावित उत्पादनासाठी पत्र क्र. MLV/Misc/432/Part/2026/923 दिनांक १३.०३.२०२६ अन्वये मंजूरी मिळवली आहे.

खाणकाम सुरू करण्यासाठी पर्यावरण मंजूरी देण्याच्या प्रस्तावावर राज्याच्या पर्यावरण प्राधिकरणाद्वारे विचार करण्यात आला आणि पत्र क्र. SIA/MH/MIN/571438/2026 दिनांक ०९.०३.२०२६ अन्वये स्वयं संदर्भ अटी मंजूर केल्या. म्हणूनच हा पर्यावरण प्रभाव मूल्यांकन आणि पर्यावरण व्यवस्थापन योजना अहवाल तयार करण्यात आला आहे.

२. खाण पट्टा क्षेत्राचे वर्णन

प्रकल्प प्रवर्तकाचे नाव	मेसर्स स्वस्तिक मिनरल्स डोलोमाईट खाण
प्रकल्प प्रवर्तकाचा संपर्क तपशील	श्री. अलंकार गोपाळ गुंडावार (भागीदार) एनकेवाय टॉवर्स, अजनी, नागपूर (महाराष्ट्र)
पट्ट्याचा तपशील	स.क्र. ६९३/१/२, ६९३/२, ६९४/१, ६९४/२, ६९४/३ क्षेत्र: ७.९० हेक्टर गाव: अडेगाव, तालुका: झरी जामनी, जिल्हा: यवतमाळ (महाराष्ट्र)
खणले जाणारे खनिज	डोलोमाईट
पट्टा मंजूरीचा तपशील	अशुनी/गौखनी/IP/कवी/६९९/२०२५ दिनांक २०.११.२०२५
खाण योजनेची मंजूरी	५,००,००० प्रति वर्ष टन (उच्चतम) डोलोमाईटच्या प्रस्तावित उत्पादनासाठी पत्र क्र. MLV/Misc/432/Part/2026/923 दिनांक १३.०३.२०२६
प्रस्तावित क्षमता	डोलोमाईट @ ५,००,००० प्रति वर्ष टन (उच्चतम)
खाणकामाची पद्धत	ड्रिलिंग, ब्लास्टिंग आणि एक्स्कॅव्हेटर-टिपर संयोजनासह पूर्णपणे यांत्रिकीकृत मुक्त खाण पद्धत प्रस्तावित आहे.
संदर्भ अटीची तारीख	राज्य प्राधिकरणाद्वारे पत्र क्र. SIA/MH/MIN/571438/2026 दिनांक ०९.०३.२०२६ अन्वये मानक संदर्भ अटी मंजूर.
देश आणि प्रदेशासाठी खनिजाचे महत्त्व आणि उपयोग	डोलोमाईट चंद्रपूर, यवतमाळ आणि वर्धा जिल्ह्यातील जवळच्या पोलाद प्रकल्पांची गरज पूर्ण करेल, ज्यामुळे या घटकांना स्थानिक संसाधने उपलब्ध होऊन उत्पादन खर्च कमी ठेवण्यास मदत होईल. स्थानिक नागरिकांना थेट आणि अप्रत्यक्ष रोजगार उपलब्ध करून दिला जाईल. रॉयल्टी, उपकर, शुल्क, स्थानिक आणि केंद्रीय-राज्य करामुळे सरकार आणि स्थानिक पंचायतीला आर्थिक फायदा

	<p>होईल.</p> <p>खनिजांचा वापर:</p> <p>डोलोमाईटचा वापर यवतमाळ, चंद्रपूर आणि वर्धा जिल्ह्यात असलेल्या जवळच्या पोलाद घटकांद्वारे आणि सिमेंट प्रकल्पांद्वारे केला जाईल. त्यामुळे चुनखडी आणि डोलोमाईटचे उत्पादन व्यावसायिकदृष्ट्या व्यवहार्य आहे आणि त्याला चांगली स्थानिक मागणी आहे.</p>
--	--

३. क्षेत्राचा सविस्तर तपशील

जिल्हा आणि राज्य	यवतमाळ, महाराष्ट्र
तालुका	झरी-जामनी
गावे	मौजे अडेगाव
खाण पट्टा क्षेत्र	७.९० हेक्टर
क्षेत्राचे स्वरूप	खाजगी जमीन (७.९० हेक्टर). जमीन प्रकल्प प्रवर्तकाच्या पूर्ण ताब्यात आहे.
खाणकामाची श्रेणी आणि पद्धत	'A' श्रेणी, पूर्णपणे यांत्रिकीकृत मुक्त खाण पद्धत.

• भौगोलिक निर्देशांक:

सीमा बिंदू क्र.	अक्षांश	रेखांश
P1	19° 48' 21.29"	78° 54' 50.06"
P2	19° 48' 32.76"	78° 54' 50.94"
P3	19° 48' 32.15"	78° 54' 59.46"
P4	19° 48' 24.03"	78° 54' 59.65"

४. सुलभता आणि वाहतूक व्यवस्था

- रस्ते जोडणी: पट्टा सर्व ऋतूंमध्ये चालण्यायोग्य अशा वणी-मुकुटबन रस्त्याने जोडलेला आहे. वणी पट्टा क्षेत्रापासून २२.५ किमी आणि मुकुटबन १० किमी अंतरावर आहे.
- रेल्वे जोडणी: कायार हे सर्वात जवळचे रेल्वे स्थानक १०.०० किमी अंतरावर आहे.
- विमानतळ: नागपूर हे १५० किमी अंतरावर सर्वात जवळचे व्यावसायिक विमानतळ आहे.

५. सामान्य हवामान परिस्थिती

- अभ्यास कालावधीत वाऱ्याचा पॅटर्न: वायव्य ते आग्नेय
- कमाल तापमान: उन्हाळा: ४४ - ४५ °C, हिवाळा: ०९ - १२ °C
- किमान तापमान: उन्हाळा: ४४ - ४५ °C, हिवाळा: ०९ - १२ °C
- सरासरी वार्षिक पाऊस: १२०० - १३२० मीमी

६. प्रकल्पाचे इतर तपशील

- उत्पादन क्षमता: डोलोमाईट @ ५,००,००० प्रति वर्ष टन (उच्चतम)
- खाणीचे अंदाजित आयुष्य: ३० वर्षे
- उंची: उत्तरेत २२४ मीटर - दक्षिणेत २२८ मीटर
- ऐतिहासिक / महत्त्वाचे ठिकाणे: १० किमी त्रिज्येच्या अभ्यास क्षेत्रात एकही पुरातत्व, ऐतिहासिक किंवा प्राचीन वास्तू नाही.

७. अभ्यास क्षेत्रातील इतर खाणी

अनु. क्र.	पट्टाधारकाचे नाव	क्षेत्र (हेक्टरमध्ये)	उत्पादन (प्रति वर्ष टन मध्ये)
१	कासीविश्वनाथम कोथा	७.४७	१,५०,६५४
२	मर्लिन मिनरल्स	१०.५६	५,००,०००
३	अभिषेक राय	४.०४	१,०१,२५०
४	किशोर कोडगीरवार	१०.१७	४,८७,२००
५	अशोक बेलोरकर	११.६४	६,००,०००
६	जिग्सन माइन्स अँड मिनरल्स LLP	२४.८७	३,००,०००
७	मायनटेक	३५.८७	१,००,०००
८	स्वस्तिक मिनरल्स	७.९०	३,००,०००
९	स्वस्तिक मिनरल्स	७.९	५,००,०००
१०	जगती मायनिंग को प्रा लि	१९.९६	७,००,०००
११	दिपाली गुंडावार	३०	१२,००,०००
१२	इशान मिनरल्स	९.९७	१,८०,०००
	एकूण क्षेत्र आणि उत्पादन	१७७.९	५१,१९,१०४

८. आरक्षित वने आणि इतर संवेदनशील क्षेत्रे

खाण पट्ट्यापासून १० किमीच्या परिघात कोणतेही राष्ट्रीय उद्यान, अभयारण्य, व्याघ्र किंवा हत्ती राखीव क्षेत्र अथवा बायोस्फीअर रिझर्व्ह नाही.

- रुईकोट आरक्षित वन - ३.१ किमी वायव्य

- अकापूर आरक्षित वन - ५.४ किमी आग्नेय
- चिलई आरक्षित वन - २.७ किमी पूर्व
- जुनोनी आरक्षित वन - ५.४ किमी ईशान्य

९. विद्यमान पर्यावरणीय परिस्थिती: हवा गुणवत्ता

मार्च २०२१ ते मे २०२१ दरम्यान अडेगाव आणि परिसरातील हवेची गुणवत्ता तपशील:

स्टेशन	श्रेणी	कणांचे प्रमाण किमान	कणांचे प्रमाण कमाल	कणांचे सरासरी	सूक्ष्म कणांचे प्रमाण किमान	सूक्ष्म कणांचे प्रमाण कमाल	सूक्ष्म कणांचे प्रमाण सरासरी	सल्फर डायऑक्साइड किमान	सल्फर डायऑक्साइड कमाल	सल्फर डायऑक्साइड सरासरी	नायट्रोजन ऑक्साईड किमान	नायट्रोजन ऑक्साईड कमाल	नायट्रोजन ऑक्साईड सरासरी
पट्टा क्षेत्र	औद्योगिक	३८.६	५२.२	४५.२	७.६	१२.३	९.२	६.३	९.८	७.८	७.२	९.७	८.३
अडेगाव	निवासी	३८.६	५२.६	४५.४	७.६	११.४	९.३	६.२	९.३	७.५	७.६	१०.४	८.७
येडशी	निवासी	३२.१	४७.२	३९.०	६.४	१०.२	७.७	६.२	८.७	७.३	६.७	११.२	८.९
तेजापूर	निवासी	२९.८	४८.६	३८.७	५.२	९.६	७.२	४.८	६.५	५.९	५.०	७.६	६.१
चिचालाई	निवासी	३२.४	४६.०	३८.६	६.६	९.२	७.८	६.२	९.२	७.६	७.०	११.०	८.६
खडकी	निवासी	३३.०	४५.२	३८.३	६.६	९.२	७.७	६.२	९.३	७.३	७.२	११.३	८.८

(In $\mu\text{g}/\text{m}^3$)

निष्कर्ष: अस्थिर स्त्रोतांकडून कणांच्या विखुरण्याचा अंदाज लावल्यानंतर असे दिसून आले आहे की, सभोवतालच्या हवेच्या गुणवत्तेवर विपरीत परिणाम होणे शक्य नाही. पट्ट्यापासून ५ किमी अंतरावर कोणतेही संवेदनशील घटक किंवा मानवी वस्ती नाही.

१०. आवाज पातळी

मापन घटक	N1 (खाण पट्टा)	N2 (अडेगाव)	N3 (येडशी)	N4 (तेजापूर गाव)	N5 (चिचालाई गाव)	N6 (खडकी गाव)
सरासरी	२७-३४	३०-४५	३६-४६	३६-४५	३०-४७	३६-४९
दिवस पातळी	३०.९	४१.६	४३.३	५१.१	४१.३	५२.७
रात्र पातळी	२८.४	३४.२	३७.४	५२.४	३४.२	५३.८
दिवस-रात्र पातळी	३५.३	४२.७	४५.३	५८.२	४२.६	५९.७

(In dB)

११. पाणी आणि जमीन पर्यावरण

- पाणी पर्यावरण: पट्ट्यामध्ये भूपृष्ठावरील पाण्याचे स्रोत नाहीत. संबंधित गावांमधील भूगर्भातील पाण्याच्या गुणवत्तेची तपासणी करण्यात आली आहे. चुनखडीच्या साठ्यातून निघणारे खाणीच्या खड्ड्यातील पाणी आम्लयुक्त असणार नाही. फ्लोराईड आयनची उपस्थिती वगळता ते पिण्याच्या पाण्याच्या गुणवत्तेचे निकष पूर्ण करते. भूगर्भातील पाण्यात नैसर्गिकरीत्या फ्लोराईड असते, त्यामुळे खाणीच्या पाण्यातही ते असू शकते. हे पाणी केवळ बागकाम आणि धूळ नियंत्रणासाठी (धूळ दाबणे) वापरण्याचे प्रस्तावित आहे. यामुळे पाण्याच्या गुणवत्तेवर व प्रमाणावर कोणताही विपरीत परिणाम होणार नाही.

- जमीन पर्यावरण: पट्ट्यातील जमीन चुनखडी आणि डोलोमाईट खाणकामासाठी निश्चित आणि मंजूर आहे. मातीचे आवरण अत्यंत कमी आणि केवळ काही भागांतच आहे. पट्ट्यातून गोळा केलेली वरची माती

काढून सुरक्षितपणे रचली जाईल आणि वृक्षारोपणादरम्यान खड्डे भरण्यासाठी वापरली जाईल. पट्ट्यावर झाडे आहेत.

१२. सामाजिक-आर्थिक परिस्थिती आणि प्रकल्प खर्च

- सामाजिक-आर्थिक: पट्ट्यावर कोणतीही मानवी वस्ती नाही. जमीन पूर्णपणे प्रकल्प प्रवर्तकाच्या ताब्यात असल्याने पुनर्वसनाचे मुद्दे यात उद्भवत नाहीत. या प्रकल्पामुळे ४४ व्यक्तींना थेट रोजगार आणि ३५ व्यक्तींना अप्रत्यक्ष रोजगार मिळेल.
- प्रकल्प खर्च: अडेगाव चुनखडी आणि डोलोमाईट खाणीच्या विस्तारासाठी भांडवली खर्च अंदाजे ९५ lakh रुपये निर्धारित आहे.

१३. अपेक्षित प्रभावांसाठी पर्यावरणीय संरक्षणात्मक उपाय (सामान्य उपाय)

- अंगभूत धूळ काढण्याची यंत्रणा आणि पाणी इंजेक्शन यंत्रणा असलेली अत्याधुनिक ड्रिलिंग मशीन वापरणे.
- धूळ, आवाज तसेच कंपनाची पातळी विहित मर्यादेत ठेवण्यासाठी प्रभावी स्ट्रेमिंग, मिलि सेकंद डिले डिटोनेटर्स आणि नियंत्रित ब्लास्टिंग तंत्राचा वापर करणे.
- ग्रेडर आणि डोझरद्वारे नियमित योग्य पद्धतीने वाहतूक रस्त्यांची देखभाल करणे.
- वाहतूक रस्त्यांवरील धूळ दाबण्यासाठी १ नग ८ केएल फिरत्या पाण्याच्या टँकरचा नियमित वापर करणे.
- वाहनांचे उत्सर्जन नियंत्रित करण्यासाठी यंत्रसामग्री व वाहनांची वेळोवेळी देखभाल आणि डिझेल स्मोक मीटरने उत्सर्जन चाचणी करणे.
- लोडिंग आणि अनलोडिंग ठिकाणांवर पाणी शिंपडण्याची योग्य व्यवस्था करणे.
- वाहतूकीदरम्यान खनिज सांडणे आणि धूळ हवेत पसरणे टाळण्यासाठी वाहने ताडपत्रीने पूर्णपणे झाकणे.
- खनिज वाहतूक रस्त्यांची योग्य देखभाल आणि रस्ते परिसरात नियमित पाणी शिंपडणे.
- खाणीच्या अवतीभवती, रस्त्यांच्या कडेला, परिघावर आणि ओव्हरबर्डन डंप परिसरात हरित पट्टा विकसित करणे.
- घरगुती सांडपाण्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प स्थापित करणे प्रस्तावित आहे.

- पावसाचे पाणी साठवण्यासाठी सेटलिंग पाँड आणि छतावरील पाण्याचे संकलन संरचना उभारणे.
- डंप व्यवस्थापनासाठी संरक्षक भिंती, गारलँड ड्रेन (१ मी X १ मी आकार), सेटलिंग पाँड आणि सिल्ट ट्रॅप बांधणे.
- मुख्य क्षेत्र आणि बफर झोनमधील भूगर्भातील पाण्याच्या गुणवत्तेचे नियमित नियंत्रण व निरीक्षण करणे.
- खाणीतील कर्मचारी आणि कामगारांसाठी सुरक्षा, आरोग्य आणि पर्यावरण विषयांवर वेळोवेळी जनजागृती कार्यक्रम आयोजित करणे.

१४. हवेतील कणांच्या जमिनीवरील एकाग्रतेचा अंदाज

सॅम्पलिंग कोड	स्टेशन	दिशा	वाऱ्याच्या दिशांनुसार स्थान	मूळ हवा पातळी	वाढीव पातळी	अंदाज वर्तवलेली एकूण एकाग्रता
A1	पट्टा क्षेत्र	--	कार्यात्मक टप्प्यातील अस्थिर स्रोत	५२.२	२.२	५४.४
A2	अडेगाव	SW	वाऱ्याच्या दिशेने	५२.६	२.२	५४.८
A3	येडशी	SSW	वाऱ्याच्या दिशेने	४७.२	०.२	४७.९
A4	तेजापूर	E	वाऱ्याच्या विरुद्ध	४८.६	०.२	४८.८
A5	चिलई	N	नियंत्रण स्थान	४६.०	०.२	४६.२

A6	खडकी	NW	वाऱ्याच्या दिशेने	४५.२	०.२	४५.४
----	------	----	----------------------	------	-----	------

१५. जमीन वापर आकृतीबंध (विद्यमान आणि संकल्पनात्मक कालावधी)

शीर्षक	सुरुवातीला वापरात असलेले क्षेत्र (चौरस मीटर)	अतिरिक्त आवश्यकता (चौरस मीटर)	एकूण क्षेत्र (चौरस मीटर)	पुनर्वसित क्षेत्र (चौरस मीटर)	निव्वळ क्षेत्र (चौरस मीटर)
१. खाण खड्ड्याखालील उत्खनन क्षेत्र	५४८७२	०.००	५४८७२	०.००	५४८७२
२. वरच्या मातीची साठवणूक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३. बाह्य ओव्हरबर्डन डंप व सेटलिंग पाँड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
४. अंतर्गत ओव्हरबर्डन डंप	७०००	०.००	७०००	०.००	७०००
५. खाण रस्ते	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
७. हरित पट्टा	८३४८	०.००	८३४८	८३४८	०.००
८. इतर (क्रशर आणि कार्यालय)	३०००	०.००	३०००	०.००	३०००
• मनुष्यबळ व सामग्री	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

हालचालीसाठी खुले क्षेत्र					
९. मूळ/न वापरलेले क्षेत्र	५७८०	०.००	५७८०	५७८०	०.००
एकूण क्षेत्रफळ	७९०००	०.००	७९०००	१४१२८	६४८७२

१६. पर्यावरण संवर्धन व जमीन व्यवस्थापन कार्यक्रम

- पाण्याचा अनियंत्रित प्रवाह टाळण्यासाठी डंपच्या वरच्या भागाला योग्य उतार देणे आणि स्थिर करणे.
- स्थिरीकरणासाठी ओव्हरबर्डन डंपवर वनस्पती आणि गवत लावणे.
- डंपच्या तळाशी संरक्षक भिंत बांधणे.
- प्रगतीशील खाण बंद योजने मधील शिफारसीनुसार जमिनीचे योग्य पुनर्संचयित करणे.
- खाणीच्या आयुष्याच्या शेवटी खाण बंद करण्याच्या टप्प्याचे पद्धतशीर आगाऊ नियोजन.
- सौंदर्यात्मक आणि पर्यावरणीय देखावा सुनिश्चित करण्यासाठी सुनियोजित वृक्षारोपण आणि हरित पट्टा विकास योजना.

१७. व्यावसायिक आरोग्य, स्वच्छता आणि सुरक्षा उपाय

- कामाची सुरक्षित आणि निरोग्य परिस्थिती राखण्यासाठी पुरेसे स्रोत आवंटित करणे.
- सुरक्षा अधिकाऱ्याद्वारे सर्व कर्मचाऱ्यांना इंग्रजी आणि हिंदीमध्ये सुरक्षा सूचना प्रदर्शित करणे आणि समजावून सांगणे.
- आवश्यकतेनुसार वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे, सुरक्षा साधने आणि योग्य कपडे पुरवणे व त्यांचा योग्य वापर सुनिश्चित करणे.
- खाणीतील ड्रिलिंग, चार्जिंग आणि ब्लास्टिंग प्रक्रियेसाठी खाण नियम आणि सरकारी परिपत्रकांचे काटेकोर पालन करणे.
- योग्य सूचना, प्राथमिक आणि व्यावसायिक प्रशिक्षण प्रदान करणे.

- आग प्रतिबंधक पद्धतीची अंमलबजावणी आणि संबंधित कर्मचाऱ्यांसाठी अग्निशामक प्रशिक्षण सुनिश्चित करणे.
- संभाव्य धोकादायक परिस्थिती उद्भवल्यास व्यावसायिक सल्ला उपलब्ध करून देणे.
- अपघात, आजारपण आणि वैयक्तिक दुखापतीच्या घटनांचा डेटा गोळा करणे आणि प्रतिबंधात्मक कारवाई करणे.
- सुरक्षा अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांमार्फत आरोग्य आणि सुरक्षेच्या बाबींवर संयुक्त सल्लामसलतीला प्रोत्साहन देणे.
- उपकरणे पुरवठादारांच्या सल्लामसलतीने प्रत्येक व्यवसायासाठी स्वतंत्र सुरक्षा नियम तयार करणे आणि नियमित तपासणी करणे.
- कामाच्या प्रत्येक क्षेत्रात सुरक्षा वर्तुळे तयार करणे (४-५ कर्मचारी) आणि दर आठवड्याला किमान १ तास बैठक घेणे.
- जवळच्या गावांमध्ये ठराविक अंतराने मोफत आरोग्य तपासणी शिबिरे आयोजित करणे.

१८. पर्यावरण नियंत्रण कार्यक्रम

अनु. क्र.	घटक	वेळापत्रक	स्थान
१	हवेच्या गुणवत्तेचे नियंत्रण	मान्सून वगळता प्रत्येक वर्षी ४ आठवड्यांसाठी २४ तास नियंत्रण	४ मुख्य क्षेत्रात, ४ बफर क्षेत्रात
२	आवाजाच्या गुणवत्तेचे नियंत्रण	दरवर्षी मान्सूनपूर्व किंवा मान्सूनोत्तर आणि हिवाळ्यात एकदा	मुख्य आणि ४ बफर क्षेत्रात
३	पाण्याच्या गुणवत्तेचे नियंत्रण	दरवर्षी मान्सूनपूर्व, मान्सूनोत्तर किंवा हिवाळ्यात एकदा नियंत्रण. सर्व ऋतूंमध्ये भूगर्भातील पाण्याची	०३ भूगर्भातील पाण्याचे स्रोत, ०२ भूपृष्ठावरील पाण्याचे स्रोत

		पातळी आणि त्यांच्या गुणवत्तेचे नियंत्रण.	
४	मातीच्या गुणवत्तेचे विश्लेषण	मान्सून वगळता कोणत्याही ऋतूत वर्षातून एकदा	खाण पट्ट्याभोवतालच्या क्षेत्रातील आणि मुख्य क्षेत्रातील ४ ठिकाणे

१९. अतिरिक्त अभ्यास

- जाहीर सुनावणी दरम्यान मिळालेल्या सूचनांची अंमलबजावणी वचनबद्धतेनुसार केली जाईल आणि त्याचा अहवाल प्राधिकरणांना सादर केला जाईल.
- जोखीम व्यवस्थापन योजना आणि आपत्कालीन सुटका योजना लागू केली जाईल आणि वेळोवेळी त्याचे ऑडिट केले जाईल.
- मंजूर खाण योजनेनुसार प्रगतीशील खाण बंद योजना लागू केली जाईल आणि आयुष्याच्या शेवटी अंतिम खाण बंद केली जाईल.

२०. प्रकल्पाचे फायदे आणि कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी (CSR)

- भौतिक आणि सामाजिक पायाभूत सुविधा: क्षेत्राच्या विकासासाठी प्रति वर्ष १.५ लाख रुपयांचा सामाजिक निधी राखून ठेवला आहे, ज्याचा उपयोग शाळा, प्राथमिक आरोग्य केंद्र किंवा गावातील इतर पायाभूत सुविधांच्या आधुनिकीकरणासाठी स्थानिक प्रशासनाच्या सल्लामसलतीने केला जाईल. तसेच जिल्हा खनिज प्रतिष्ठान मधील योगदान गावांसाठी अतिरिक्त फायद्याचे ठरेल.
- रोजगार क्षमता: या उपक्रमामुळे ३० व्यक्तींना थेट रोजगार आणि २५ व्यक्तींना अप्रत्यक्ष रोजगार मिळेल.
- इतर फायदे: पोलाद, फेरो-अलाईज, स्पंज आयरन उत्पादनासाठी कच्च्या मालाची वाढीव उपलब्धता, ग्रामीण पायाभूत सुविधांमध्ये वाढ आणि राज्य/केंद्रीय सरकार तसेच स्थानिक पंतायतींना रॉयल्टी, कर, शुल्क, उपकर इत्यादींमुळे अतिरिक्त आर्थिक उत्पन्न मिळेल. हा प्रकल्प एकूणच स्थानिक समुदाय, राज्य आणि देशासाठी फायदेशीर ठरेल.